

Gymnasiepræst! – men hvordan?

Notat: Best practice og erfaringsindsamlinger

Suzette Munksgaard & Ina Nybo-Andreasen

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Best Practice anbefalinger	6
3. Best practice-erfaringer.....	7
3.1 Faglige tilgange	7
Anbefalinger til faglige tilgange	9
3.2 Eksistentielle tilgange.....	9
Anbefalinger til eksistentielle tilgange	13
3.3 Sociale tilgange	14
Anbefalinger til sociale tilgange	16
4. Synlighed.....	17
Anbefalinger til synliggørelse	19
5. Opsamling	20
6. Metode	21
Litteraturliste.....	22

Gymnasiepræst! – men hvordan?
Notat: Best practice og erfaringsindsamlinger
Suzette Munksgaard & Ina Nybo-Andreasen

Grafisk tilrettelæggelse: D-GRAFISK, David Lund Nielsen

© Center for Ungdomsstudier (CUR), 2018

Center for Ungdomsstudier (CUR)
Peter Bangs vej 5B, 3. sal,
2000 Frederiksberg
www.cur.nu
info@cur.nu

1. Indledning

Gymnasiepræst! – Men hvordan?

I 2011 var TPC (Teologisk Pædagogisk Center, nu FUV: Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter) initiativtager til et indsatsområde med kirkens og præsters møde med gymnasieelever. Efter 7 år er antallet af gymnasiepræster stigende, og der er nu ca. 40-50 præster på landsplan, som er særligt tilknyttet en ungdomsuddannelsesinstitution. Et flertal af disse præster står dog famlende overfor, hvordan denne opgave kan udføres. Som oftest udnævnes man til opgaven og står med titlen efterfulgt af et udråbstegn, men man står alene med opgaven uden vejledning og med en lang række spørgsmål. Derfor fandt CUR, Center for Ungdomsstudier, det relevant at undersøge det arbejde, som gøres omkring denne opgave – dels som en erfaringsopsamling men ikke mindst som inspiration til mulige, fremadrettede retningslinjer og anbefalinger til det videre arbejde. Med støtte fra Den Folkekirkelige Udviklingsfond tog CUR initiativ til at indsamle erfaringer, udfordringer og viden på dette område gennem en spørgeskemaundersøgelse og undersøgende feltarbejde i foråret 2018. Dette første notat samler op på forårets arbejde og de 'best practice' eksempler, vi mødte her. Vi håber, at det kan give inspiration til initiativer på ungdomsuddannelser og en 'next practice'-fase i efteråret 2018/foråret 2019.

Tak til gymnasie- og ungdomspræster, der har deltaget i spørgeskema og interview og delt ud af erfaringer, sejre og udfordringer. Tak til gymnasieelever, der midt i lektier, afleveringer, kaffeaftaler og fester har brugt tid på at dele tanker, ideer og forhåbninger. Og tak til ressourcpersoner, der har tænkt og læst med.

Hvorfor gymnasiepræster?

Tilknytningen af præster til gymnasier/ungdomsuddannelser kan ses som en tydeliggørelse af sognepræstens mulighed for at stille sig til rådighed for en eller flere af sognets uddannelsesinstitutioner. Denne funktion kan dog også ses som en særlig funktionspræst-opgave, hvor Folkekirken forholder sig

med en 'udadrettet tilgang' til nogle af samfundets institutioner. Uanset, om man er tilknyttet et gymnasium som sognets præst eller med en særlig funktionspræst-opgave, rejses en række spørgsmål og udfordringer om, hvordan denne opgave kan udføres.

I dette notat bruger vi betegnelsen gymnasiepræst, da dette begreb bruges i folkekirkeligt regi og af undersøgelsens præster, som fortrinsvis er tilknyttet de traditionelle gymnasier (STX). Men i undersøgelsens arbejde er det blevet tydeligt, at navnet i sig selv er en udfordring for præstens rolle i opgaven og for Folkekirken forhold til uddannelsesinstitutionerne. De gymnasiale uddannelser er i de sidste par år blevet udvidet til også at indbefatte ungdomsuddannelserne HTX, HHX, EUX, og flere steder samles ungdomsuddannelserne i campus (f.eks. Campus Vejle, Bornholm, Ringsted og Køge) sammen med de øvrige ungdomsuddannelser (SOSU, EUD, HF). Burde gymnasiepræstbetegnelsen udvides, så Folkekirken signalerer, at man også vil være til rådighed for de øvrige ungdomsuddannelser f.eks. som ungdomsuddannelsespræst eller som Campus-præst? I dette notat fristes vi til at bruge en udvidet betegnelse, men har valgt at bruge ordet gymnasiepræst, da præsterne selv og Folkekirken bruger denne betegnelse. Fremadrettet anbefales dog, at man tænker over signalværdien af andre titler såsom ungdomsuddannelsespræst/studiepræst/Campus-præst.

Forinden beskrivelsen af undersøgelsens erfaringsindsamling indledes dette notat med et par overordnede betragtninger om præstens og kirkens rolle i forhold til en uddannelsesinstitution og i forhold til en ungdomskontekst. Formålet er ikke at give entydige svar men derimod at tydeliggøre, at når folkekirken forholder sig 'udadrettet' mod nogle af samfundets institutioner på den post-sekulære banehalvdel, da fordres særlige overvejelser og spørgsmål.

?? *Jeg tror faktisk, at rigtig mange præster har svært ved at finde ud af, hvordan man skal fortælle, hvad man kan, og hvad man kan bruge én til. Og det kan*

også være svært for mig. Jeg ved jo godt, hvad jeg kan snakke med de unge om, og jeg tror, jeg har en idé om, hvad jeg kan tilbyde, men det er svært at sætte ord på (gymnasiepræst).

Selvom præsten bag ovenstående citat er en garvet gymnasiepræst, efterspørger hun gode måder at præsentere sig på, der enkelt og troværdigt fortæller, hvem man er, og hvad man kan. Generelt efterlyser flertallet af gymnasiepræster gode råd til, hvordan man forklarer, hvad man kan som gymnasiepræst.

Har præst, kirke og kristendom noget at sige i en post-sekulær gymnasiekultur?

Det er selvfølgelig afgørende, at man som præst både er **afklaret** omkring, hvad man kan bidrage med på en ungdomsuddannelse, og at man kan **forklare** det ind i en post-sekulær kontekst. Med ét ben i en ungdomsteologisk tænkning og et andet ben i den ungdomsuddannelseskontekst, man indgår i, er det væsentligt at have gjort sig overvejelser om følgende spørgsmål:

- * Hvad er det teologiske incitament for, at man som præst indgår i gymnasielivet?
- * Hvilken stemme og position har kirke og kristendom på en sekulær uddannelsesinstitution og i et pulserende ungdomsliv?
- * Hvordan kan det blive relevant, at man som præst med en teologisk og religiøs livsanskuelse kan tale ind i en tid drevet af selvkontrol, social engineering og præstationskultur – en tid hvor unge føler, at man ligesom guden Atlas, selv skal tage ansvaret for alt og bære hele verden på sin ryg?
- * Hvordan kan f.eks. en skabelsesteologisk tilgang tale ind i denne tid og bidrage med en stemme om, at mennesket anses som en del af skabelsen og derfor ikke behøver at være 'Skaberen'?

I forsøg på at sætte disse spørgsmål i perspektiv inddrages et par korte betragtninger af forskellige forskere på området. Måske de kan være til inspiration, når man skal afklare sig og øve sig i at forklare sig i forhold til gymnasiepræstopgaven.

Med udgangspunkt i sin bog 'A case against perfectionism' (2007) gør Harvard-filosoffen Michael Sandel opmærksom på, at den religiøse etik, som bygger på, at livet grundlæggende har 'gavekarakter', appellerer til almenmenneskelige væremåder, dyder og menneskelige værdier såsom ydmyghed,

taknemmelighed, betingelsesløs kærlighed og solidaritet. **Hvordan kan teologien være med til at appellere til almenmenneskelige væremåder og menneskelige værdier i en ungdomskontekst?**

Med hvilken stemme og med hvilke replikker kan teologien tale ind i en post-sekulær kontekst? Forskellige forskere understreger, at religion har en fornyet position i forhold til at skabe 'eksistentielle mellemrum'. Den canadiske filosof Charles Taylor understreger i sin beskrivelse af 'The sacred in a secular age' (2007), at den humanistiske kultur og socialvidenskaberne har været overraskende blinde og døve over for det spirituelle, og derfor er der behov for at skabe 'eksistentielle mellemrum', hvor åndelige spørgsmål og tematikker inddrages, hvis ikke samfundet og demokratiet skal udhule sig selv. **Hvordan kan præst og kirke være med til at skabe 'eksistentielle mellemrum' på ungdomsuddannelserne?**

Den tyske filosof og sociolog Jurgen Habermas beskriver i 'Notes on a Post-secular Society' (2008), hvordan kirker og religiøse samfund i det postsekulære træder ind som fortolkende fællesskaber, hvilket kan få indflydelse på offentlige debatter eller bidrage til samfundsmæssige problematikker. **Hvordan kan præst og kirke indgå eller invitere til fortolkende fællesskaber i unges hverdagsliv?**

Den danske Lars Qvortrup beskriver i sin bog 'Det lærende samfund: Hyperkompleksitet og viden' (2003), hvordan religion kan være et medie for paradokshåndtering, som en måde hvorpå en paradoksal og derfor utilgængelig verden gøres tilgængelig. Altså at religion gør mening mulig. Religion forstås således som det sted, hvor mennesket i det hyperkomplekse kan få plads og rum til sin usikkerhed i en søgen efter mening. **Hvordan kan kristendom spille med i en søgen efter mening i det hyperkomplekse?**

'Eksistentielle mellemrum'

I en post-sekulær kontekst tyder det altså på, at man som præst og kirke har en særlig rolle og position, hvis man kan være med til at skabe 'eksistentielle mellemrum', hvor man imødekommer en fortolkningsorienteret og en fortolknings-efterspørgende generation unge. Et opsamlende spørgsmål kunne være: **Hvordan kan man som præst og kirke være med til at skabe 'fortolkningspotentia-**

ler' og fortolkningsfællesskaber i 'eksistentielle mellemrum' med udgangspunkt i ontologiske og eksistentielle spørgsmål og erfaringer fra ungdomslivet?

Hvordan kan man som præst komme og gå på gymnasiet?

Mange års erfaringer fra studenterpræst-opgaven viser, at det ikke er muligt at have på forhånd fastlagte rammer eller direktiver, når man skal samarbejde med en sekulær institution, men at feltet er flydende og foranderligt og tit afhængig af den lokale kontekst og ikke mindst af lokale relationer og traditioner. Denne undersøgelse tyder på, at det på ungdomsuddannelsesområdet også er foranderligt og afhængigt af lokale relationer og traditioner. Det er vidt forskelligt, hvordan man får adgang eller får mulighed for at sætte sig selv i spil i Brønderslev og i Brøndby. Samtlige præster i denne undersøgelse må gøre en særlig indsats for at skabe en positiv kontakt til ungdomsuddannelserne for at få lov til at komme på gymnasiet. Tre ud af fire af de medvirkende præster i spørgeskemaundersøgelsen må komme på gymnasiet, men det er meget forskelligt i hvilke sammenhænge, dette muliggøres. Hvilke forskellige tilgange kan man benytte sig af? Hvordan kan man som præst med en religiøs livsanskuelse spille med i forskelligartede tilgange? Hvilke hensyn og spilleregler er vigtige at være opmærksom på? Og ikke mindst hvordan legitimeres præstens kommen og gåen i gymnasielivets mange aspekter? Dette belyses i de næste afsnit.

Hvordan er vi gået til opgaven?

I foråret 2018 har CUR via et spørgeskema og en række interviews med præster og gymnasieelever samt feltbesøg forsøgt at indsamle og kortlægge de erfaringer, der gøres rundt omkring i landet. Erfaringsindsamlingen har haft fokus på de 'best practice' eksempler, der findes, og på de udfordringer, man møder som gymnasiepræst. Den øvrige metode beskrives i afsnit 6. I de følgende afsnit forsøger vi at skabe et overblik over de indsamlede erfaringer og udfordringer ved at rubricere dem i tre forskelligartede tilgange i arbejdet som gymnasiepræst: faglige tilgange, eksistentielle tilgange og sociale tilgange. Herunder beskrives nogle af de tiltag, forsøg, udfordringer og ideer, som er fremkommet i feltarbejdet. På baggrund af dette opsummeres en række anbefalinger.

2. Best Practice anbefalinger

Vi indleder med et sammenkog af de anbefalinger, som de følgende afsnit vil uddybe og understøtte:

- 1. Vær bevidst om en flerstrengt tilgang, hvor både faglige, eksistentielle og sociale tilgange kan sættes i spil.** Der er forskellige tilgange og indgange, som man kan benytte sig af som præst på et gymnasium. Tag fat i én aktivitet, én særlig tilgang eller én særlig målgruppe, som du brænder for, og gør dig erfaring med dette. Med disse erfaringer og kontakter kan man derefter gå videre.
- 2. Skab gode relationer til både elever og gymnasiets medarbejdere,** hvilket er essentielt for at være til stede og bidrage på gymnasiet. Relationerne kommer ikke af sig selv, og det er nødvendigt at arbejde relationelt med flere forskellige dele af gymnasiet. Ligesom med andre pastorale opgaver er det præstens ansvar at tage initiativ til at skabe den gode relation.
- 3. Vær opmærksom på, at du og gymnasiet højest sandsynligt har forskellige præmisser** for hvad en gymnasiepræsts opgaver kan være. Husk på, at du kommer som gæst på gymnasiets præmisser, dvs. på et ikke-forkyndende grundlag, og at de ikke fra starten har sagt ja til, at du har din daglige gang på gymnasiet.
- 4. Gå i dialog med gymnasiet – såvel lærere/ledelse og ikke mindst med eleverne** om, hvordan man kan være gymnasiepræst. Hvor ser de behov og muligheder, hvordan skal man kommunikere? Inviter evt. til en samtale herom over en kop kaffe/kage eller pizza på den 'lokale'. Gør det også efter flere års samarbejde, da nye muligheder kan dukke op.
- 5. Vær afklaret og i stand til at forklare, hvad man som præst, kirke og kristendom kan spille ind med,** både i forhold til en sekulær uddannelsesinstitution og i forhold til et ungdomsliv. Overvej hvordan du som præst kan skabe 'alternative, eksistentielle mellemrum eller pusterum' i et ungdomsliv præget af præstation og pres. Brug din akademiske, teologiske baggrund til at sætte fokus på eksistentielle ungdomstemaer (fællesskab, ensomhed, at vælge, ansvar, at stå på egne ben, afkobling og pusterum).
- 6. Indtag den 'omvendte præsterolle.'** Vær opmærksom på, at mange gymnasieunge og gymnasiets personale ikke tidligere har gjort sig erfaringer med præsten som samtalepartner. Det kræver en bevidst, proaktiv indsats at sættes i spil som en 'særlig, sekundær samtalepartner', der ikke har noget på den unge elev. Under søg, om der er mulighed for samarbejde med f.eks. studievejledere, psykologen på gymnasiet, sorggruppeledere eller andre ungegrupper.
- 7. Regelmæssig, fysisk tilstedeværelse** til fællessamlinger, i kantinen, i et mødelokale eller i en classesammenhæng er med til at legitimere og minde om, at gymnasiepræsten er til rådighed. Overvej, hvordan det bedst kan lade sig gøre i egen kontekst.
- 8. Lav en forventningsafstemning med dig selv og evt. din provst/biskop og sæt dig et overkommeligt mål.** Stil dig selv spørgsmålet: Hvad skal der til for, at min opgave som gymnasiepræst er succesfuld det næste år? Måske er det nok at lave et eller to initiativer/arrangementer.
- 9. Overvej om en anden betegnelse vil være mere inkluderende** f.eks. studiepræst, ungdomsuddannelsespræst, Campus-præst.
- 10. Når en dør lukker sig, så åbnes en ny.** Forfald ikke til at ærgres over den lukkede dør, så man ikke ænser den åbne.

3. Best practice-erfaringer

De indsamlede erfaringer med at være gymnasiepræst opdeles i tre forskellige tilgange til at være tilstede i gymnasieelevers liv: 1) faglige tilgange, 2) eksistentielle tilgange, 3) sociale tilgange. De tre tilgange spiller hver især en vigtig rolle i forhold til gymnasiepræsters opgave og rolle på gymnasiet, og der er forskel på, hvilke tilgange forskellige præster lykkes bedst med og brænder mest for. Selvom de tre tilgange i første omgang beskrives individuelt i de næste par afsnit, er det vigtigt at understrege, at der er væsentlige sammenhænge og samspil mellem dem, og at en del præster kombinerer tilgangene for at skabe de bedste muligheder for at være tilstede på gymnasierne på en relevant måde. Fælles for alle tre tilgange er, at de på forskellig vis kan spille ind i forhold til at finde det tidligere nævnte 'eksistentielle mellemrum'.

3.1 Faglige tilgange

Gæsteunderviser med personlig vinkel

At deltage i faglige sammenhænge på gymnasiet er for mange gymnasiepræster vejen ind på gymnasiet af flere årsager. Fire ud af fem adspurgte gymnasiepræster i spørgeskemaundersøgelsen har inden for de seneste to år indgået i faglige sammenhænge på gymnasiet, hvor præsten bruges ifm. undervisningsoplæg i religion, filosofi, historie eller psykologi. Enkelte præster bruges i retoriske forløb, hvor eleverne analyserer begravelsestaler eller prøver kræfter med at skrive egne prædikener.

”*Vi kan jo ikke undervise i religion, ligesom religionslæreren kan – det er vi slet ikke dygtige nok til – men vi kan stå for skud i forhold til Folkekirken eller komme med vores egne meninger og holdninger. Det må læreren jo ikke. Når jeg har været ude at undervise, er jeg blevet hentet ind som én, der er repræsentant for Folkekirken, hvor jeg er skydeskive for deres spørgsmål – som en fra felten ... Jeg må gerne inddrages og sige min mening (gymnasiepræst).*

Citatet illustrerer, hvordan man, i respekt for gymnasielærernes faglighed, forsøger at finde det 'mellemrum', hvor man som præsten kan spille ind på en særlig måde. Her adskiller man sig i religionsundervisningen fra religionslæreren, idet man som præst gerne må ytre sig på vegne af Folkekirken og kristendommens mangfoldighed – og dermed stå for skud for såvel personlige spørgsmål som spørgsmål om Folkekirken generelt. Undersøgelsens præster oplever at blive brugt til at nuancere debatter i religions-, psykologi-, dansk- eller historieundervisningen og komme med en faglig ballast i forhold til f.eks. reformationen, Kierkegaard, forholdet mellem kirke og stat og andre filosofiske/eksistentielle/kulturformidlende emner.

Kristendom stilles på lige fod med andre religiøse tydningsuniverser

Der er også flere eksempler på, at præster bruges sammen med repræsentanter fra andre trosretninger i debatter eller præsentationer med en post-sekulær tilgang, dvs., at kristendom inddrages på lige fod med andre religiøse tydningsuniverser. Derudover er der eksempler på, at gymnasiets faglærere bruger kirke og præst til feltbesøg – altså, at en klasse tager på ekskursion til kirken og dér snakker med præsten om kirke og kristendom mere generelt eller om et særligt emne. Dette sker på lige fod med besøg hos en imam, en buddhist eller i synagogen og bruges i en komparativ tilgang i forhold til andre religioner. At deltage i faglige sammenhænge kan således både være på gymnasiet, i kirken eller i debatpaneler.

Enkelte steder bruges præsten også i forbindelse med opgaveskrivning f.eks. i AT-forløb og i studieretningsprojekt, som en del af research, perspektivering eller som ekspertudtalelse. Som nævnt tidligere gælder det altså om at finde de faglige 'mellemrum', hvori man kan deltage og bidrage på en konstruktiv måde, når man inviteres af gymnasiet eller selv tilbyder sig til gymnasiet.

Temadage og faglige events

I flere stifter er gymnasie- og ungdomspræster proaktive initiativtagere til diverse temadage enten på gymnasiet eller andre steder i samarbejde med kirken. I Aalborg stift har man gode erfaringer med initiativet 'Hvad er meningen?', som er et tilbagevendende arrangement i samarbejde med Aalborg Universitet, Nordjyske Gymnasier og Aalborg Stift, hvor livsspørgsmål belyses fra en naturvidenskabelig og en humanistisk vinkel. I Haderslev stift har ungdoms- og gymnasiepræsterne deltaget i en konference for unge, hvor der stilles skarpt på forholdet mellem tro og viden. Også i Roskilde stift har gymnasiepræster deltaget i forskellige arrangementer og temadage om bl.a. reformation, trosdialog og globale dage i kirken. I alt har lidt over halvdelen af de adspurgte præster i spørgeskemaundersøgelsen deltaget i stiftsinitiativer omkring faglige events sammen med gymnasierne. Et vigtigt aspekt i disse initiativer til faglige events er ikke at lave eventet FOR gymnasierne – men at lave det i samarbejde med gymnasierne, som allerede på et tidligt tidspunkt inddrages i såvel planlægning som afholdelse.

Det faglige som indgang til at være tilstede på gymnasiet

”*For mig er det vigtigste det med undervisningen. For hver gang jeg er inde i en klasse og undervise, bliver de klar over, at jeg er der. Det vil sige, der sidder 30 elever som får et indtryk af mig, og det er så der, de også henvender sig. Så jeg tror, det er en fremragende måde [at være tilstede på] (gymnasiepræst).*

Flere gymnasiepræster udtrykker, at den faglige indgangsvinkel på gymnasiet åbner for mere end selve undervisningsdelen, idet deltagelsen i undervisningen i høj grad også bruges til at opbygge og styrke relationer – både til rektor, lærerne og til eleverne. Det vil bl.a. sige, at præsterne oplever, at deres tilstedeværelse i fagtimerne gør, at elever får kendskab til, at der findes en præst på gymnasiet, som de kan henvende sig til – også uden for undervisningen,

”*... så har jeg haft sjælesorgssamtaler på gymnasiet, og det er noget, der er affødt af, at jeg får lov at komme der [i undervisningen], så er der næsten altid samtaler efterfølgende (gymnasiepræst).*

Flertallet af præsterne oplever en stigning i sjælesorgssamtaler efter at have deltaget i faglige sammenhænge som underviser, og flere præster har derfor god erfaring med at kombinere den faglige deltagelse med åben træffetid. Den faglige tilstedeværelse er altså med til at åbne døren for såvel den relationelle som den eksistentielle tilgang. Det generelle billede er, at gymnasiepræster ikke opfatter den faglige tilgang som den vigtigste del af deres virke, men understreger vægtlægningen af at tilbyde sig som sjælesørgerisk samtalepartner for eleverne. For mange tyder den faglige tilgang dog på at være lettere tilgængelig og dermed et godt sted at starte. På denne måde kan den faglige tilgang anses både som en primær og en sekundær tilgang i forhold til præsternes rolle på gymnasiet.

Et enkelt sted blev gymnasiepræsten inviteret med på en relevant studietur med en lærer og et lille hold elever. Erfaringen herfra er, at relationer opbygges til både underviser og elever på sådan en tur, som dermed kan være med til at understøtte det gode samarbejde på gymnasiet.

Det faglige som et fælles tredje – uden mission

At indgå i faglige sammenhænge tyder på at have endnu en funktion – nemlig at være med til at legitimere præstens tilstedeværelse på gymnasiet i forhold til rektor, det øvrige faglige team og eleverne. Flertallet af præsterne i undersøgelsen nævner, at en religionsforskrækkelse er en af de største hindringer og forbehold for at få lov til at komme på gymnasiet, og derfor bliver man ofte mødt med skepsis og har brug for at kunne legitimere sin position og rolle:

”*Hvordan reagerede rektorerne, dengang du kontaktede dem?*

Jeg tror, der var en religionsforskrækkelse – egentlig et udtryk for rektorerne egne holdninger. Det møder jeg mange forskellige steder, at der er mange fordomme omkring Folkekirke og religion i det hele taget, og også en religionsforskrækkelse, synes jeg (gymnasiepræst).

Med en tydelig bevidsthed om, at gymnasiet undervisning foregår på et religionsvidenskabeligt og ikke-forkyndende grundlag, kan deltagelsen i faglige sammenhænge være med til at legitimere præstens kommen og gåen på gymnasiet, når man formår at vise ledelse og lærere, at en gymnasiepræst kan bidrage og deltage på gymnasiet præmisses.

Den faglige tilgang bliver altså det fælles tredje på gymnasiets spillebane, som præster og undervisere kan mødes om, og det tyder på, at når dette lykkes, lukkes der ned for religionsforskrækkelsen og dørene åbnes for samarbejde. Døråbningerne bygger grundlæggende på tillidsfulde og gode relationer på flere planer, hvilket beskrives i et senere kapitel.

En opsamlende anbefaling understreger derfor, at den faglige tilgang indeholder flere forskellige muligheder for at få lov til at spille med som præst på gymnasiets banehalvdel, og at den faglige tilgang åbner op for, at man kan finde meningsgivende 'melletrum', hvor man som præst kan byde ind. Disse 'melletrum' kan få betydning på flere forskellige planer – både i forhold til en legitimering af præstens tilstedeværelse, i forhold til de relationelle forhold og i forhold til den eksistentielle tilgang. En væsentlig hovedpointe er dog, at indgangen til den faglige tilgang er relationelt båret, f.eks. gennem forudgående relationer til gymnasiets lærere/rector, og kræver, at man som gymnasiepræst er initiativtager og tager ansvaret for relationen.

Anbefalinger til faglige tilgange

- * Tænk dig selv og din faglighed ind på gymnasiet – hvad kan du bidrage med i en faglig sammenhæng? Hvilke særlige 'melletrum' eller særlige emner/temaer har du kompetencer til eller interesse i at undervise i?
- * Sæt dig et overkommeligt mål om at deltage i faglige sammenhæng x antal gange om året og vær i god tid med forberedelsesarbejdet, da det skal indgå i fag-/undervisningsplaner.
- * Vær opmærksom på, at du inviteres som gæst på gymnasiets præmisser, dvs. på et ikke-forkyndende grundlag, men at du gerne må stå for skud for kirkelige og personlige holdninger.
- * Relationelle forhold har stor betydning for den faglige adgang til gymnasiet. Det kan derfor være fordelagtigt at arbejde på positive relationer til flere forskellige dele af gymnasiet – både rector og faglærerne. Ligesom med andre pastorale opgaver er det præstens ansvar at tage initiativ til at skabe den gode relation.

3.2 Eksistentielle tilgange

Eksistentielle tilgange rummer muligheder både i forhold til traditionelle én til én eksistentielle/sjælesørgeriske samtaler og i forhold til at skabe eller at indgå i fortolkningsfællesskaber blandt unge. Som nævnt i indledningen tyder det på, at religiøse livs-tydninger og meningssøgende fællesskaber har en fornyet position i det post-sekulære blandt fortolkningsorienterede unge. Kun få (én ud af ti) af de adspurgte præster indgår i fortolkende fællesskaber med unge uden for gymnasiets undervisningstilbud som f.eks. filosofiske saloner, sorggrupper eller mad og mening arrangementer, men over halvdelen af de adspurgte præster ønsker at tage initiativ hertil eller at indgå heri.

At indgå i en eksistentiel sammenhæng på gymnasiet med en pastoral, sjælesørgerisk tilgang er som udgangspunkt noget af det helt særlige, som kirken kan tilbyde på en sekulær institution. To ud af tre af de adspurgte gymnasiepræster oplever at blive brugt som samtalepartnere med gymnasieelever. Selvom psykologer og studievejledere også møder gymnasieeleverne på denne måde, kan præster tilbyde den sjælesørgeriske samtale som en særlig kompetence og et særligt tilbud. Nogle studievejledere, psykologer og gymnasieelever er også bekendte med det, men som oftest skal den sjælesørgeriske kompetence forklares og erfares.

Indtag den omvendte præsterolle

I en sekulær, akademisk (og måske religionsforskrækket) gymnasiekultur er der brug for at kunne forklare tilbuddet om eksistentielle samtaler. Et mødested omkring gymnasieelevers eksistentielle spørgsmål og erfaringer behøver ikke at ende i religiøs forkyndelse, men kan blive et eksistentielt mødested, hvor 'lyttende attituder' kan udfolde sig og være med til skabe et 'eksistentielt melletrum'. Her møder eleven en anden voksen, som ikke skal give karakterer, tjekke fraværsprocenter, psykologisere eller diagnosticere, men derimod er et menneske, som nysgerrigt ser og lytter til, hvad man har på hjertet af små og store emner. Indtag den omvendte præsterolle – det vil sige vær mere lyttende end talende og stil spørgsmål til, hvordan deres liv hænger sammen frem for at give svar på, hvordan de får livet til at hænge sammen.

Som nævnt i forrige kapitel oplever cirka halvdelen af præsterne, at den faglige tilgang synliggør muligheden for at bruge præsten også på den eksistentielle plan – særligt hvis denne mulighed italesættes direkte, og der gives en forklaring på den særlige, sjælesørgeriske samtale. Det tyder på, at det er vigtigt at forklare, hvad en samtale med en præst kan omhandle, og at det er vigtigt at understrege, at man ikke behøver at være kristen eller troende for at kontakte præsten. Som disse to gymnasieelever udtrykker det, da de, overraskede og forundrede over muligheden, blev spurgt om, hvad der skal til for, at man vil tage kontakt til en gymnasiepræst:

R: *Jeg tror, jeg vil sige, at det er vigtigt, at gøre det tydeligt, at det behøver ikke være om kristendommen ...*

M: *Ja, det tror jeg også – altså, at det ikke er så meget om troen, og at man skal være meget kristen for at komme og snakke med dig. Det vil der være nogen, der ville tro, altså at det kun er for folk som er virkelig troende – det skal gøres tydeligt, at det ikke kun er for ...*

R: *Man vil nok føle, at det skal handle om noget kristent. Man skal gøre det klart, at man behøver ikke at være troende for at snakke med præsten, ... og at man kan snakke om alt muligt. Det ved vi jo ikke – altså, at en præst kan bruges til (gymnasiepigler).*

Som præst bliver man nødt til at italesætte, at samtaleemnerne kan handle om alt i ungdomslivet; små og store kriser, ensomhed, sorg, pres og angst. For nogle elever vil det mest naturlige være at opsøge en studievejleder omkring disse spørgsmål frem for en præst, da flertallet ikke har erfaring med den samtaleende præst. En ungdomshøring i Aalborg stift blandt 10. klasseselever viste, at kun 4 pct. af deltagerne kunne forestille sig, at de fremadrettet ville bruge en gymnasiepræst som samtalepartner (Grube og Munksgaard, 2012). Selvom det kun var 2-3 år siden, at de var blevet konfirmeret, havde de større erfaring med at bruge studievejledere eller psykologer som samtalepartnere. Dvs., at der i høj grad er brug for at forklare og at erfare, at præsten også kan bruges som samtalepartner. Modsat fortæller enkelte gymnasiepræster, hvordan de oplever, at gymnasieelever fortæller, at det er nemmere at opsøge en præst frem for en studievejleder eller psykolog, da det kan blive lidt for seriøst og formelt med studievejlederen, der f.eks. ved alt om ens fraværsprocent og manglende afleveringer, og hvor man kan føle sig 'sygeliggjort' eller forkert, hvis man skal til psy-

kolog. Når det handler om 'almindelige byrder', har man ikke brug for en psykolog – men måske bare en præst, der kender citatet: 'Kom hid til mig alle I som er trætte og tyngede af byrder ...'. Som en gymnasiedreng sagde, da han blev spurgt til, om en præst kunne bruges som samtalepartner:

R: *Det med religion og tro fylder nok ikke så meget for den unge generation som for den ældre generation, men jeg tror også, det at have en anden person at snakke med end en studievejleder, der kan en præst måske komme med et lidt mere guddommeligt perspektiv: tillid, respekt, næstekærlighed. Måske det med at alle ens synder er lagt over på Gud, så alle de ting man har, kan man lægge over på Gud, for han skal nok klare det. Det tror jeg kan være en stor hjælp for mange. Jeg tror ikke på Gud, men følelsen af at kunne lægge alle mine bekymringer over hos en præst – det tror jeg godt kunne hjælpe mange (gymnasiedreng).*

Præsten som en særlig, sekundær samtalepartner

Undersøgelser omkring gymnasieelevers trivsel beskriver, hvordan gymnasieelever er i en transitionsfase mod langt mindre forældreinvolvering i unges forsøg på at stå på egne ben (Willer og Østergaard, 2017). De står dermed alene med ansvaret for deres uddannelsesprojekt i en tid, hvor forældrene omvendt foretager et strategisk tilbagetog. Derfor bruges venner og 'gode sekundære voksne' som alternative samtalepartnere, når en tematik skal vendes med en udenforstående. I overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse er det ikke altid, at tidligere samtalepartnere følger med, og særligt i en overgangsperiode kan man føle, at man står alene. Forhåbentlig følger adgangen til 'betydningsfulde, sekundære voksne' med, men for dem, der ikke har disse voksne, er det et værdifuldt tilbud at få med i et gymnasieliv. For dem, der har betydningsfulde voksne i hverdagslivet, kan der i nogle tilfælde være brug for mere 'perifære' specialister f.eks. i forbindelse med stress, depression, kriser, dødsfald og ensomhed.

Et særligt fokusområde, hvor man som præst måske kan være med til at spille en særlig rolle, er omkring unge og ensomhed. Forskning omkring ensomhed i ungdomsuddannelser konkluderer, at ensomme unge har stor risiko for at blive overset i det psykologiske, pædagogiske arbejde med unge, og forske-

re anbefaler, at der på institutionsplan bør udvikles initiativer, der sigter mod at opdage og hjælpe unge med svage netværk – især når man fra undersøgelser ved, at ensomhed er stærkt forbundet med overvejelse om frafald (Lasgaard og Kristensen, 2009).

F.eks. viser trivselsundersøgelser blandt gymnasieunge, at 43,5 pct. har erfaringer med at føle sig ensomme, og at 6,1 pct. angiver, at de ofte føler sig ensomme, forstået på den måde '*...at de ikke oplever at indgå i meningsfulde og ligeværdige relationer med andre jævnaldrende*' (Willer og Østergaard, 2017). Det giver stof til eftertanke, når andre undersøgelser viser, at to ud af tre gymnasieelever angiver, at ensomhed reelt er et tabu i en gymnasiesammenhæng (Friis og Lasgaard, 2015). Selvom ensomhed er en følelse, som en større gruppe har erfaring med, er det ikke noget, der tales specielt meget om i en gymnasiekultur, hvor der er en markant italesættelse af 'fællesskaber, friends og fester'.

Hvordan kan man som gymnasiepræst være med i initiativer omkring unge, der kæmper med ensomhed og være med til at skabe 'eksistentielle mellemrum', hvor man kan indgå i meningsfulde relationer?

” *Det er et centralt behov, vi har, og ensomhed og alt det, man snakker om [...]. Så det har været et fokus for mig at skabe fællesskab om forskellige emner, f.eks. brætspil [...]. Man skal ikke mødes om at være ensom men mødes om en fælles interesse, og det kan jo være alt muligt. Det kan være at køre på longboard, til rollespil, brætspil, strikke, film (gymnasiepræst).*

Endvidere er der måske brug for, at gymnasiepræsten tilbyder sig med et særligt fokus på unge, der i øvrigt mistrives på ungdomsuddannelsen eller er frafaldstruede, fordi de ligger i farezonen for at falde igennem og har tendens til ikke selv at opsøge det netværk, der måtte være.

” *Vi [gymnasiepræster] kan bruges til at snakke med de elever, som ikke kan lade deres facade kralere over for dem, der er der til at hjælpe dem på gymnasiet i forvejen. Det med, at der kommer en udefra, som ikke er en del af deres hverdag, er det, jeg oplever, der gør ... Og her må man jo bare indrømme, at det særligt er pigerne, der har den facade, at det betyder noget for dem, at der kommer én her, som de ikke render på på gangene hele tiden, og som ikke er dem, der skal vurdere dem også som*

studievejledere, der også underviser dem, men her er der en, hvor de bare kan være (gymnasiepræst).

Denne gymnasiepræst har fundet 'et eksistentielt mellemrum', hvor der er brug for præstens udefrakommende, særlige, sekundære position. Et mellemrum som gymnasiet af gode grunde ikke selv kan tilbyde og udfylde.

Hvordan indgår man i 'eksistentielle mellemrum' på gymnasiet?

Den særlige position, hvor man som udenforstående voksen kan indgå som samtalepartner uden interesse eller aktier i elevens faglige niveau, omtales af nogle gymnasier som en positiv og relevant samarbejdspartner og 'et godt tilbud' til deres elever med blik for, at der skabes nødvendige, eksistentielle mellemrum. En præst fortæller, hvordan en officiel præsentation har betydning for, at man bliver brugt som præst på det eksistentielle plan.

” *Ja, det er egentlig bare, at jeg i begyndelsen af hvert skoleår får lov til at komme på en morgensamling og ganske kort sige, hvad jeg kan tilbyde de unge mennesker. Der lægger jeg vægt på, at de kan snakke med mig om alt, men også det med tavshedspligten og det med, at samtalerne ikke bliver registreret nogen steder. At det er anonymt, når de kommer ind til mig. Jeg lægger også vægt på, at jeg snakker både med troende, ateister og muslimer – jeg snakker med alle, alle er velkomne hos mig. Det er ikke en trossamtale, det er bare en samtale. Og der er altid nogle, der kommer der lige efter, man har været der (gymnasiepræst).*

En mulighed for at præsentere sig officielt tyder på at være af stor værdi, hvis man gerne vil bruges som en eksistentiel samtalepartner. Da det ikke er naturligt som ung at opsøge en præst, bliver det vigtigt at denne mulighed italesættes og synliggøres i gymnasiets rammer.

Den eksistentielle tilgang er også i høj grad båret af relationer til gymnasieeleverne. Omtale af 'præsten som en, man kan snakke med', er som oftest den mest gængse begrundelse for, at en elev vælger at kontakte en gymnasiepræst. Nogle gymnasieelever kan være tidligere konfirmander, som man har haft fælles historie og følgeskab med et par år forinden og derfor vil præsten være i position til at kunne genoptage mødet og relationerne med dem og ikke mindst

gennem dem. Nedenstående citat viser, hvordan relationer og mund til mund-omtalen for denne gymnasiepræst har ført til et bredere kendskab:

”*Der er et par stykker, som har mailet, der er faktisk nogle, der har brugt min private Facebook. [...] Og det er jo stort og småt, de kommer med. Jeg har været en del inde over, fordi der var nogle af pigerne, hvor moren døde – dem kendte jeg ret godt. Og det gjorde, at der har jeg jo haft en helt anden relation til dem, så de har kunnet anbefale mig videre og tale med videre, og det har gjort noget helt andet. Så de har faktisk anbefalet mig til rigtig mange, så det har været fint (gymnasiepræst).*

En del steder opleves præstens særlige, sjælesørgiske tilgang som noget 'sært' og irrelevant, enten fordi man som institution ikke kender til det 'særlige', eller fordi man ikke ønsker en religiøs medspiller på gymnasiet. Én ud af tre gymnasiepræster oplever aldrig at blive brugt som samtalepartner med gymnasieelever – enten fordi de ikke får muligheden af gymnasiet, eller fordi de selv prioriterer andre tilgange til gymnasiepræstopgaven. Selvom den eksistentielle tilgang omtales af præsterne som en af de vigtigste opgaver, er det også den sværeste at gå til og forklare over for gymnasiet og eleverne.

”*Jeg tror, at der kan være større brug for den sjælesørgiske opgave, men det bliver svært at få lov til at få et kontor på gymnasiet eller reklamere på gymnasiets hjemmeside. Jeg har snakket med rektoren om det – og han siger, at dér har gymnasiet sin egen psykolog og studievejledere, som eleverne kan bruge (gymnasiepræst).*

Overordnet er den eksistentielle tilgang til gymnasiepræstopgaven båret af relationer på mange niveauer. Det kræver gode, tillidsfulde relationer til dele af gymnasiets medarbejdere (som lærere, studievejleder, psykologer og/eller rektor). Nogle gymnasiepræster oplever, at studievejleder og psykolog henviser til gymnasiepræsten, når de tænker, at der er brug for den sjælesørgiske samtale. En enkelt præst oplever, at der henvises til præsten, fordi der er mangel på samtaleressourcer på gymnasiet, og derfor inddrages præstens kompetencer.

Derudover tyder det på, at den eksistentielle tilgang er nemmere at gå til, hvis man er synlig og fysisk tilstede på gymnasiet enten ved at have faste træffetider, et fast mødested eller kontor, eller at man

bruges jævnligt i faglige sammenhænge. Én ud af fire præster har faste træffetider og et fast mødested på gymnasiet eller på kontorgangen sammen med studievejledere og psykologer. Samtalerne kan dog også foregå uden for gymnasiet, hvis blot man har nemt ved at tage kontakt til præsten og lave en aftale. Det kræver naturlige anknætningspunkter eller synlige mødesteder, hvis man vil gøre brug af en præst som samtalepartner. Dette vender vi tilbage til i sidste kapitel.

Alternative 'eksistentielle mellemrum'

Eksistentielle mellemrum kan også skabes på andre måder, f.eks. i 'mellemrum', hvor man bare kan være. Som denne gymnasieelev, der ellers ikke gør brug af kirkens rum i sit hverdagsliv, fortæller:

”*Vi har hvert år en juleafslutning i en kirke, der kan man helt frivilligt komme over til en gudstjeneste og synge 3-4 salmer og ønske god jul. Der er ingen, der tvinger dig til at være med. Jeg har været med til det. Jeg synes, det derovre i kirken, når man går til det hvert halve år, det er meget hyggeligt at sidde i en kirke og mærke stemningen og rummet og synge et par salmer (gymnasie pige).*

Et par gymnasiepræster er opmærksomme på, hvordan der kan skabes andre muligheder for eksistentielle mellemrum ved f.eks. at tilbyde yoga, meditationer, 'podcast og perleplader' eller 'sovekoncerter'. Med udgangspunkt i gymnasieelevers hverdagsliv forsøger præsten at byde ind med organiserede pusterum i en hektisk gymnasiehverdag.

”*Jeg vil gerne være en aktiv del af deres hverdag – jeg vil gerne tilbyde dem noget, som mange har lyst til, men de færreste studerende har råd til. Så jeg tilbyder dem det, jeg kan – en yogatime, hvor de får koblet af i sjæl og sind og krop og måske også opnår en eller anden form for større velvære med dem selv, som jeg tænker er første skridt på vejen (gymnasiepræst).*

Endnu et eksempel på et alternativt, eksistentielt mellemrum er dér, hvor præstens fysiske tilstedeværelse på gymnasiet er med til at skabe rum og ramme for eftertanke og væren. En gymnasiepræst fortæller, hvordan det at have sin naturlige gang på gymnasiet med et tilgængeligt mødested kan opleves som et pusterum eller som et 'mellemrum'.

”Man skal være der. Og det er noget af det, der er blevet tydeligt, at når man sidder og snakker, hvor de har fået luft og samtalen går mod en ende. Jeg spurgte en pige, om der var andet, hun havde brug for at snakke om, og hun sagde, at “det er der ikke, men er det okay jeg bare lige sidder her lidt, for det er det eneste sted på gymnasiet, jeg bare kan være?” (gymnasiepræst).

Endeligt er det måske værd at være opmærksom på særlige tidspunkter i gymnasieåret, hvor eleverne har brug for støtte, opmærksomhed eller ‘mellemmrum’. Forældrene er ikke nødvendigvis opmærksom på disse tidspunkter, hvis de ikke kender til studielivets årstider, og som elev bruger man energien på at overleve i det eller komme igennem det. Som en gymnasieelev forklarede, da han blev spurgt, om der var særlige situationer på gymnasiet, hvor en præst kunne bruges:

”Sådan pressede situationer, hvor tingene hober sig meget op, f.eks. lige op til eksamenerne eller til SRP eller DHO – der, hvor der kommer store forandringer (gymnasiedreng).

Samarbejder omkring sårbare unge

Som sognepræst møder man ind imellem unge i sorg i forbindelse med begravelser og sorggrupper. Her får man mulighed for at gå med som den sjælesørgerske samtalepartner og være medfølger i en tid, der er præget af sorg og krise. For unge, der bærer på en sorg, og som samtidig skal deltage i et pulserende ungdomsliv med lektier, fester, familie og venner, kan der være brug for et særligt opmærksomt følgeskab. Det kan blive en værdifuld relation for den unge, hvis man formår at sætte sig selv i spil som en præst, der har kendskab til sorgprocesser, og som kan skabe rum og være med til at sætte ord på noget af det, som synes svært, og som andre i den nære omgangskreds måske har svært ved at forholde sig til. Enkelte præster har gode erfaringer med at indgå i samarbejder med Kræftens Bekæmpelses sorggrupper eller TUBA-grupper og på den måde være en del af et team, der er til stede blandt unge, som har brug for et særligt følgeskab.

På det mere officielle plan er en del præster indskrevet i gymnasiernes kriseberedskab – eller har tilbudt at blive det. At tilbyde sig på denne måde kan også være en mulighed for at komme i samtale med rektor eller lærere om, hvordan man evt. kan bruges som præst på flere måder i forhold til gymnasielivet.

+ Anbefalinger til eksistentielle tilgange

- * Man skal være sig bevidst om mulighederne og behovet for at tilbyde sig som den ‘særlige, sekundære samtalepartner’. Den sjælesørgerske kompetence skal forklares og erfares af både gymnasiets personale og elever.
- * Indtag den ‘omvendte præsterolle.’ Vær opmærksom på, at mange gymnasieunge og gymnasiets personale ikke tidligere har gjort sig erfaringer med præsten som samtalepartner. Det kræver en bevidst, proaktiv indsats at sættes i spil som en ‘særlig, sekundær samtalepartner’, der ikke har noget på den unge elev.
- * Undersøg, om der er mulighed for samarbejde med f.eks. studievejledere, psykologen på gymnasiet, sorggruppeledere eller andre ungegrupper.
- * Vær til stede og vær synlig blandt gymnasieeleverne så der skabes kendskab til muligheden. Mange vil have brug for en legitimering for at opsøge præsten. Det kan f.eks. være ved en officiel præsentation eller at andre elever anbefaler en snak med præsten.
- * Overvej, hvordan du som præst kan skabe ‘alternative, eksistentielle mellemmrum’ eller pusterum i et ungdomsliv præget af præstation og pres. Der kan være efterspørgsel på meditative initiativer, som kan skabe rum for ro og afkobling, hvilket gymnasieeleverne ikke altid selv formår at skabe.
- * Brug din akademiske, teologiske baggrund til at sætte fokus på eksistentielle emner som f.eks. ‘ensomhedens anatomi’ til en temadag/workshop/oplæg – og på den måde gennem en faglig tilgang være med til at skabe samtalerum for et tabuiseret emne.
- * Vær særligt opmærksom på frafaldstruede elever ved at tilbyde dig og understøtte initiativer, der sigter mod at opdage og hjælpe unge med svage netværk.

3.3 Sociale tilgange

Sociale tilgange dækker her over de sammenhænge, hvor præsten er sammen med gymnasieelever og/eller gymnasiets personale i mere sociale sammenhænge end de faglige og de eksistentielle tilgange. Det kan enten være på gymnasiet, i kirken eller i det frie, offentlige rum, hvor unge mødes. Når vi i spørgeskemaet spørger ind til, hvornår man som præst indgår i sociale sammenhænge i forbindelse med gymnasielivet, var det klare billede, at de sociale tilgange generelt fylder meget lidt i præsternes tilstedeværelse på gymnasierne. Halvdelen af de adspurgte præster i spørgeskemaet indgår slet ikke i sociale sammenhænge, mens den anden halvdel deltagelse er meget begrænset. Et par stykker deltager i officielle sammenhænge (f.eks. receptioner og jubilæer) med gymnasiets personale, lidt under halvdelen af gymnasiepræsterne kommer på lærerværelset, og to samarbejder med gymnasiet omkring juleafslutningen i kirken. Denne lave grad af deltagelse i sociale tilgange forekommer en smule paradoksalt, når det samtidig er tydeligt, at relationer er altafgørende i forhold til at få adgang til at deltage i faglige såvel som eksistentielle tilgange.

Præsten som social med- og modspiller

Fra spørgeskemaundersøgelsen og de uddybende interviews med præster fremgår det, at der er stor forskel på, hvor meget man som fuldtidsansat ungdomspræst formår at gøre i forhold til sociale tilgange, sammenlignet med sognepræster, som kun har en lille del af deres stilling afsat til gymnasiepræst-opgaven. Tid er en afgørende faktor i forhold til at engagere sig i sociale tilgange. Det er tydeligt, at fuldtidsansatte ungdomspræster har mere tid til at afprøve forskellige sociale initiativer med gymnasieelever, og derfor i højere grad har gjort sig erfaringer med dette.

For dem, der arbejder med sociale tilgange, er fællesskabsdannelse på de unges præmisser en vigtig indgangsvinkel til samværet med unge.

?? Jeg henvender mig meget til kirkefremmede, så jeg laver ikke nogle gudstjenester eller noget, for det er netop IKKE noget, de efterspørger. Så man kan sige, mit fokus kunne være "hvordan laver jeg et fællesskab" – og så skal man igen spørge "hvorfor laver jeg overhovedet et fællesskab?". For hvis min motivation er at skabe KRISTENT fællesskab, så er

det igen mit behov – det er måske ikke deres behov. Og man skal ikke starte i sine egne behov, men fællesskab kan jo godt være et behov, vi har tilfælles (gymnasiepræst).

Denne præst understreger vigtigheden af at skabe sociale tilgange uden nogen form for bagtanke, men understreger også, at formålet altid må tage udgangspunkt i ungdomslivets behov for sociale 'mellemliv'.

Når man taler med gymnasieelever, fylder det sociale på gymnasiet enormt meget i deres hverdag og i deres oplevelse af at gå på gymnasiet. Flertallet af de adspurgte gymnasieelever understreger betydningen af det sociale samvær og af netværket af gode venner, som en afgørende faktor både for trivsel og for fagligt engagement. Samtidig er der, særligt blandt pigerne, et stort socialt pres og intern konkurrence om at præstere godt både i den faglige og den sociale arena (Willer og Østergaard, 2017). Hvis man som præst skal indgå i sociale sammenhænge, kan det f.eks. være i forhold til at skabe mødesteder eller arenaer for socialt liv, hvor der ikke er fokus på konkurrence og præstation. Flere af de adspurgte gymnasieelever foreslår, at en gymnasiepræst kunne spille en rolle i forhold til at hjælpe det sociale liv på gymnasiet ved at bringe nogle værdier ind i de sociale relationer gymnasieeleverne imellem. Som denne dreng, der efterspørger hjælp til at skabe fællesskab i klassen:

?? *Er der nogle situationer, hvor du tænker, at du faktisk mangler én at snakke med?*

Jeg tror ikke, jeg ville mangle en at SNAKKE med – hele frustrationen ligger ligesom i, at man mangler at snakke med en, der kan hjælpe én. Så jo, det skulle være en, der faktisk kunne gå ind og hjælpe på, hvordan samværet og fællesskabet er i klassen. Så jeg tror – ligeså meget som det er, at man har brug for at snakke med en, så kunne det være dejligt, hvis der var nogen, der havde tid til at gøre noget for hele klassen, så hele klassen får et bedre fællesskab. For én ting er at lukke sine frustrationer ud et sted, men tingene, der frustrerer én, er der stadigvæk (gymnasiedreng).

Sociale 'mellemrum'

Som præst har man ikke uanede ressourcer til at byde ind med sociale initiativer i et ungdomsliv. En mulighed er at byde ind med det, man kan, og overveje hvor i gymnasielivet, der findes interessefællesskaber, hvor det giver mening at være til stede. En anden mulighed er at have øje for at være til stede (eller være med til at skabe) sociale 'pusterum eller pitstop' som et væsentligt 'mellemrum'. Afhængig af den kvote, man har i arbejdet som gymnasiepræst, er det fint at byde ind med et enkelt initiativ om året: være gæsteinstruktør, mentor eller andet, hvor man kan se sig selv spille ind i et socialt 'mellemrum'. En præst, der også er yogainstruktør, fortæller om, hvorfor hun vil tilbyde yoga på gymnasiet.

”... hvis man kender sin præst, og ved, at det er én, der ikke er langt væk fra den verden, de har, så er det lettere at gå dertil og tale, når der er alt muligt andet. Så det her med at tilbyde yoga til dem, er jo også bare en måde at sige ”prøv og hør, jeg er her!”. Hvis man kender sin yogalærer, tænker man måske, at hun faktisk ikke er så from, og måske jeg godt lige kan snakke med hende om alt muligt andet (gymnasiepræst).

Denne gymnasiepræst håber på, at der gennem tilbuddet om yoga kan dannes sociale relationer, som kan være med til at nedbryde eventuelle barrierer eller religionsforskrækkelse. Ligesom deltagelsen i faglige sammenhænge kan bygge bro til eksistentielle tilgange, kan sociale, aktivitetsbærende tilgange gøre det samme. Samtidig er det vigtigt at understrege, at den eksistentielle samtale ikke behøver at være målet – de sociale tilganges relationer og uformelle interaktion kan være et legitimt mål i sig selv, for det viser, at man har interesse i tilstedeværelsen og følgeskabet.

Et andet eksempel på at tilbyde sig som præst ind i gymnasieelevers sociale liv er en præst, der tilbyder madklub for udeboende elever. Det er både en økonomisk håndsrækning til elever, der skal klare sig selv, men det er også netværksskabende at deltage i et måltidsfællesskab, når man bor alene – både de unge imellem og ikke mindst mellem præst og ungegrupper. Et måltidsfællesskab sidst på måneden, når SU'en er brugt op, vil på mange måder være et kærdokument og attraktivt, og måske også nødvendigt, socialt tilbud.

MED og aldrig FOR

Flere af de interviewede gymnasieelever udtrykker en vis skepsis over, at præsten tilbyder sociale arrangementer for gymnasieelever. For at man deltager, kræver det en positiv, tillidsfuld relation til præsten og interesse for arrangementet, og ikke mindst kræver det, at man inviteres og kan komme som gruppe, ligesom til andre arrangementer. En vigtig pointe i forhold til sociale arrangementer er altid at inddrage eleverne i såvel den begyndende planlægning som den konkrete forberedelse og afholdelse, dvs., at man altid gør det i samarbejde MED eleverne og aldrig FOR eleverne. Det kan være en udfordring at finde ud af, hvordan man skal gøre det – allerede her er det vigtigt at inddrage eleverne og tage dem MED på råd.

En spændende erfaring var en ny gymnasiepræst, der inviterede en gruppe elever til kaffe og kage på den lokale café, og sagde, at hun havde brug for deres råd og vejledning til at finde ud af, hvad man kan bruge en præst til. I første omgang var det en meget fremmed tanke for dem, at en præst overhovedet kunne have noget med dem at gøre i deres ungdomsuddannelse. En pige udbrød helt spontant i starten: ”Jeg tænker, what the fuck, jeg er ikke kristen, mand!” Men i løbet af kaffesnakken viste det sig, at gruppen var gode medtænkere både i forhold til ideer til arrangementer, hvordan og hvornår præsten skulle præsentere sig selv, og at præsten selvfølgelig skulle have en Lectio-profil (gymnasiets intranet)! Præsten blev meget overrasket over deres frimodighed og kreativitet og kom hjem med mange gode ideer, en opdatering på hvad der optager unge gymnasieelever og allervigtigst – nogle begyndende relationer til en håndfuld gymnasieelever. Ved at være nysgerrig og spørgende i forhold til gymnasieelevernes liv og ved at tage dem med på råd, havde hun taget første skridt i forhold til at definere hendes opgave.

Samme metode kan man måske også bruge i forhold til gymnasiets medarbejdere – altså invitere dem til en kaffesnak omkring hvordan de tænker, opgaven kan løses. Man skal bare være forberedt på, at gymnasiet som institution også kan være forbeholden, da de skal stå til ansvar for, hvem der officielt må komme og gå på gymnasiet.

”Du må ikke præsenteres som præst på hjemmesiden, men de vil gerne henvise til yoga? Lige præcis, det vil de gerne – for de vil ikke have en

religiøs profil, som gør, at de har det her og det her og det her – så skulle de have alle. Og jeg ved faktisk ikke, hvorfor det er sådan (gymnasiepræst).

Selvom det er paradoksalt, at man ikke vil skille med religiøse tilbud på gymnasiet, men gerne vil bruge præstens tilbud om yoga-undervisning, så må man respektere gymnasiets præmisser samtidig med, at man indgår i dialog med gymnasiet på flere planer. Det kræver gensidig respekt og forståelse for hinandens intentioner og institutioner for at skabe et konstruktivt samarbejde omkring sociale tiltag og arrangementer. Også på dette plan er det at inddrage og gøre noget MED (frem for FOR) i sig selv relationsopbyggende.

At være gymnasiepræst – også når der festes og fejres!

I et af undersøgelsens præsteinterviews gjorde en præst opmærksom på en interessant udfordring: Hvordan kan man som præst være til stede og tilgængelig ikke kun, når ungdomslivet er sårbart og svært at bære – men også i glæden, festen og til ungdomslivets højtider? Hvordan kan kirke og kristendom også være til stede, når der skal festes, jules og fejres? Kan man som præst tilbyde at stå i baren til gymnasiefesterne? Eller kan man, som en præst i et landsogn gjorde, tilbyde at køre oplandets elever ind til gymnasiefesten fredag aften, fordi der manglede offentlige transportmuligheder? Eller kan man, som der er tradition for på et privatgymnasium, hvor præsten præsenteres på første skoledag, lyse velsignelsen over alle lærere og elever? Velsignelser kan man i princippet ikke få nok af, når man skal have hverdagslivet til at hænge sammen med afleveringer, fritid, fester, forældre og friends. (Men denne tradition går nok ikke an på en almindelig, sekulær ungdomsuddannelse. :))

+ Anbefalinger til sociale tilgange

- * Relationer er altafgørende i forhold til at arbejde med såvel faglige, eksistentielle og sociale tilgange, men det tyder på, at det kan være svært at prioritere sociale tilgange og tiltag i stillinger, hvor gymnasiepræstopgaven kun er en lille del af præstestillingen. Overvej derfor hvilke sociale initiativer, det giver mening at prioritere. Det kræver en bevidst proaktiv indsats at tage ansvar for de gode relationer.
- * Byd ind med det, du kan: meditationer, samtale-salon, madklub, chauffør, gerne i samarbejde med andre. Det handler om at være tilstede i enkelte af ungdomslivets mange, sociale 'melletrum'. Men vær opmærksom på, at de sociale 'melletrum' skabes sammen med unge – ud fra deres behov og ideer. Hvert år afholder landets gymnasier Operation Dagsværk (OD), hvor der altid mangler lokale, overkommelige arbejdsopgaver. Tilbyd en række arbejdsopgaver i kirken, som man kan hyre eleverne til – kontakt den lokale OD-gruppe på gymnasiet eller læg opgaverne ud på OD's jobbank: <https://od.dk/side/47/jobbanken>
- * Overvej, hvordan du kan være med til at skabe gode, sociale relationer mellem eleverne på gymnasiet – det er et af de behov, der efterlyses af gymnasieelever.
- * Overvej, hvordan du som præst kan 'mingle' og være til stede i gymnasiets sociale sammenhænge – f.eks. på første gymnasiedag, til dimissionsfesten, i baren til gymnasiefesten, som frivillig i lektiecafeen, jubilæumsarrangementer eller bare hænge ud på den lokale kaffecafé, hvor gymnasieeleverne 'pitstopper'? Hvordan kan kirken bidrage til kulturelle arrangementer, hvor unge samles?

4. Synlighed

En flerstrengt synlighed

At være synlig på et gymnasium som gymnasiepræst er en vigtig men også ressourcekrævende opgave. Oftest vil der være brug for en flerstrengt tilgang for at skabe opmærksomhed omkring, hvad man som præst kan tilbyde både på det individuelle plan i forhold til eleverne (sjælesørgeriske kompetencer, eksistentielle mellemrum) og på det mere institutionelle plan i forhold til gymnasiet (faglige og sociale tilgange, kriseberedskab). Generelt kræver det en proaktiv indsats fra præstens side at skabe kontakt til gymnasiet og i samarbejde finde ud af, hvordan man kan bruges, og hvordan man skal præsenteres. Som nævnt tidligere er det altafgørende for et godt samarbejde, at der arbejdes bevidst relationelt, og at gymnasiet inviteres til at tænke med i, hvordan gymnasiepræstopgaven kan løses bedst muligt i netop deres hverdagsliv.

Det tyder på, at den flerstrengede tilgang skal præsenteres på flere niveauer: faglige tilgange synliggøres for lærerne, eksistentielle tilgange synliggøres over for eleverne og de medarbejdere, der arbejder med elevernes trivsel, og det repræsentative og de formelle rammer omkring præsentationerne aftales med rektor, hvis han/hun ønsker det. Det kan ikke understreges nok, at alt dette gøres med en relationsopbyggende tilgang, da man som gymnasiepræst ikke har 'ret' til noget, men i fællesskab med gymnasiet skal skabe rammerne omkring de forskellige tilgange. Der behøves ikke en masterplan eller handlingsplan fra start af – man må gerne prøve sig frem. Vigtigst er det, at man som præst har en bevidsthed om den flerstrengede tilgang, og at man forsøger at skabe samarbejder på flere planer.

Fordi man skal arbejde på de førnævnte forskellige niveauer og for, at de forskellige betydningsfulde relationer kan opbygges, kræver synligheden en regelmæssighed. Denne regelmæssighed er selvfølgelig ressourcekrævende, men særligt i en opstartsperiode er det vigtigt for gymnasiet (og for ens egen planlægning/prioriteringer), at man kommer regelmæssigt på gymnasiet, viser sig og er synlig. I starten er det fint bare at være til stede med en lyttende nysgerrighed for ens egen skyld, så man kan lære gymnasielivets forskellige aspekter at kende, men

også for, at gymnasiet vender sig til, at man er en del af hverdagslivet og kan begynde at tænke præsten med ind i diverse tiltag.

Et vigtigt 'aber dabei'

Det er vigtigt at pointere et lille 'aber dabei', som er essentielt at være sig bevidst om. Initiativet omkring gymnasiepræster er ikke nødvendigvis kommet i stand i samarbejde med gymnasierne eller rektorerne. I de fleste stifter er det et biskoppeligt initiativ, hvor man ikke på forhånd har været i dialog med gymnasierne, men bare har tænkt, at dette var et godt folkekirkeligt initiativ (se indledning), i forsøg på at række en hånd ud mod nogle af samfundets institutioner på lige fod med studenter og universitetspræster, hospitalspræster, arresthuspræster m.m. Disse samfundsinstitutioner har mange års erfaringer og en tradition for et folkekirkeligt samarbejde, hvilket ikke er gældende i en gymnasietradition. For en gymnasiepræst kan det virke som det mest naturlige i verden, at man kan få lov til at komme og gå på gymnasiet, men det er vigtigt at være sig bevidst, at ungdomsuddannelserne ikke nødvendigvis oplever den samme naturlighed.

Samtidig tydeliggør undersøgelsens interviews, at flertallet af præster har oplevet en frustration i forhold til IKKE at være klædt på til opgaven, da det er et nyt folkekirkeligt initiativ uden stillingsbeskrivelser og forventningsafstemninger. Flertallet af gymnasiepræsterne har heller ikke oplevet ledelse, sparring eller erfaringsudveksling i opstartsforløbet, hvilket har bevirket, at man har løbet panden mod muren og har været ved at give op overfor opgaven. Usikkerhed omkring hvor stor en procentsats af stillingen, der skal bruges til gymnasiepræstopgaven, prioriteringsudfordringer i forhold til sognets øvrige opgaver og hele det interne, organisatoriske folkekirkelige apparat har til tider stået i vejen for, at man som præst, bare kunne komme til sagen. Inden for de senere år er man derfor begyndt at samles i erfaringsgrupper i stiftet og tilbyde kurser i FUV-regi, men der efterlyses en mere struktureret vejledning, evt. en provst/konsulent, som har særligt ansvar for at sparre og følge op. Som en præst siger, da han spørges til, om han er blevet klædt på til opgaven:

?? *Overhovedet ikke! Jeg blev bare smidt ud i det... i den her samtale med den rektor, som jeg troede, ville elske, at der var en præst på gymnasiet (gymnasiepræst).*

Denne præst oplevede, at han ikke engang var klædt på til at skulle tage den første henvendelse til gymnasiet, og efter mødet vidste præsten heller ikke, hvor han kunne søge vejledning til at komme videre. Derfor er det helt essentielt, at der skabes en fælles nysgerrighed blandt gymnasiepræster om, hvordan man skaber konstruktive samarbejder.

Når den ene dør lukker, så åbner der sig en anden

Det er meget forskelligt, hvordan gymnasiepræster modtages – nogle er nærmest blevet afvist, inden de kom inden for døren med en uforstående replik om, at “det har vi da ikke bedt om!”. Andre modtages med kyshånd af rektor eller lærere/studievejledere, og er blevet tilbudt kontor, træffetider og en omtale på gymnasiets hjemmeside. Igen er relationer et væsentligt nøgleord, men også at man som præst kommer med en nysgerrig og varsom attitude samtidig med, at man er afklaret og kan forklare, hvad man kan byde ind med (se indledningen). Som oftest sker det, at når den ene dør lukker, så åbner der sig en anden. Et eksempel på dette er en gymnasiepræst, der først fik afslag på et samarbejde med gymnasiet, men efterfølgende blev kontakten af lederen af SOSU-uddannelsen, som havde hørt om afslaget og derfor spurgte, om præsten ville være deres uddannelsespræst. Hun begrundede det med, at de manglede denne dimension omkring deres elevgruppe, som særligt har brug for at blive set og anerkendt. Det gav god (pastoral) mening for præsten at skifte målgruppe, omend det krævede en mere eksistentiel og social tilgang og i mindre grad en akademisk, faglig tilgang.

Hvordan bliver man synlig?

Der viser sig en stor kreativitet blandt præsters forskellige tilgange til, hvordan man kan synliggøre ens tilstedeværelse. Der er mange kommunikationsmidler i dag – f.eks. plakater og gocards for at markere kontaktmuligheden. Andre præster er synlige på gymnasiets hjemmeside (tre ud af enogtyve), på de sociale medier med gymnasiepræstens Facebook-side eller på Lectio (det digitale intranet for elever og lærere). Kun én af de adspurgte præ-

ter angiver at være præsenteret på sognets hjemmeside som gymnasiepræst. De præster, der er til stede på gymnasiet med faste træffetider, giver udtryk for, at det gør en tydelig forskel, når de gør en ekstra indsats for at være synlige ved f.eks. at sætte roll-ups på gangen inden og under træffetiderne, eller ved at være tilstede ved officielle præsentationer eller ved at deltage som gæsteunderviser i en time. Som i alle andre kommunikationsstrategier anbefales det at understøtte face-to-face møder og konkrete, synlige udtryk i virkelighedens verden med en virtuel tilstedeværelse, som både kan virke som en påmindelse og som en direkte mulighed for skabe kontakt og lave aftaler.

Én ud af fire præster har fast kontor og fast træffetid på gymnasiet, hvor der tilbydes samtaler, enten planlagte eller spontane. Som nedenstående to citater viser, har gymnasieeleverne lidt forskellige forestillinger om, hvordan de lettest vil kunne kontakte præsten eller en anden ekstern samtalepartner:

?? *Hvad skal der til for, at du ville opsøge en ekstern samtalepartner – f.eks. psykolog eller studievejleder?*

Det skulle være rigtig nemt! Meget tilgængeligt Og hvordan er det nemt?

At der er én et sted, man bare kan gå hen til (gymnasiepige).

?? *Hvis du nu skulle forestille dig, at du skulle komme i kontakt med præsten, hvad tror du så vil fungere godt? Åben kontortid, Facebook, gymnasiets hjemmeside, sende en sms?*

Jeg tænker helt lavpraktisk, hvis præsten havde en bruger på Lectio, som elever bare kunne skrive til – ligesom alle lærerne har. Så kunne man bare skrive en besked. Jeg tror, lige ud af mit hoved, at det vil være den bedste mulighed. Fordi kontortid ... Altså så kan man ligesom skrive og aftale en tid, man kunne mødes (gymnasiedreng).

Præsentation og legitimering

Lidt mere end hver tredje gymnasiepræst præsenteres officielt for eleverne eksempelvis ved en af skoleårets første samlinger. Flertallet af præster giver dog udtryk for, at de har svært ved at finde den rigtige opskrift på, hvordan man bedst muligt præsenterer, hvad man kan tilbyde som præst. Dog er det tydeligt at se, at officielle præsentationer har en effekt, for det legitimerer præstens kommen og gåen på gym-

nasiet og legitimerer, at medarbejdere og elever kan gøre brug af præsten. Omvendt er det også med til at legitimere at præsten kan tage initiativer og falde i snak med forskellige grupper og individer. En præst, der hvert år blev præsenteret ved skoleårets start, blev forhindret i at være med et år, hvilket resulterede i et tydeligt fald i antallet af samtaler med elever.

En anden præst fortæller, hvordan gymnasiet tænker med i forhold til at synliggøre præstens tilstedeværelse:

”*Noget af det sidste, vi har fundet på – det var en fra kontoret, der foreslog mig det – er, at vi skulle lave roll-ups, hvor der står ”brug for en snak? Kig ind i lokale 1.7 – jeg sidder der nu”. Så er der Folkekirkens logo og gymnasiets logo på. To store af dem slår jeg op i fællesrummet. På den måde er det synligt for dem (eleverne). Fordi torsdag i ulige uger siger jo ikke gymnasieelever så meget, men den der minder dem om, at jeg er der. Og det har gjort, at der kommer flere inde hos mig nu (gymnasiepræst).*

I et stift har man forsøgt sig med en fælles folder (både i papir og som PDF), som man kan dele ud på diverse gymnasier, både som en fælles legitimering af ordningen og som en konkret information om, hvad en gymnasiepræst kan tilbyde. En ide fra studenterpræsterne er deres fælles video til universiteternes hjemmesider, som fortæller, hvad man kan bruge en studenterpræst til. På samme måde kan det anbefales, at der laves en lignende video om gymnasiepræster, som man kan henvise til i mødet med rektorer, lærere, studievejledere og elever. Den kan bruges både som informering og som legitimering.

Anbefalinger til synliggørelse

- * Vær bevidst om en flerstrengt synliggørelse, hvor man kan gøre sig synlig med en faglig, en eksistentiel og/eller en social tilgang.
- * Inddrag de samarbejdspartnere, der vil være med til at tænke i synliggørelse – være det sig rektor, studievejledere, elever, grafiker/mediehold.
- * Regelmæssig, fysisk tilstedeværelse til fællessamlinger, i kantinen, i et mødelokale eller i en klassesammenhæng er med til at legitimere og minde om, at gymnasiepræsten er til rådighed – især i en opstartstid i forhold til gymnasiet og i forhold til egne arbejdsprioriteringer. Overvej, hvordan det bedst kan lade sig gøre i egen kontekst.
- * Brug en mangfoldighed af kommunikationsstrategier til at skabe synlighed, hvor virkelighedens face-to-face og det virtuelle går hånd i hånd.
- * Tænk nysgerrigt og kreativt sammen med andre gymnasiepræstkollegaer (evt. også studenterpræster/sygehuspræster) om, hvordan man kan skabe det gode samarbejde med en sekulær uddannelsesinstitution. Prioritér at deltage i konstruktive netværk, hvor man kan sparre og erfaringsudveksle.
- * Når en dør lukker sig, så åbnes en ny. Forfald ikke til at ærgres over den lukkede dør, så man ikke ænsrer den åbne.

5. Opsamling

Generelt tyder det på, at der er mange forskellige måder at tilbyde sig som præst på en ungdomsuddannelse. Med en flerstrengt tilgang, hvor både faglige, eksistentielle og sociale tilgange kan sættes i spil, kan man være med til at skabe 'meningsfyldte mellemrum'. Det kræver, som alt andet pastoralt arbejde, at man arbejder på at skabe gode relationer til gymnasiets medarbejdere og elever og indgår i en fælles dialog om, hvordan man i fællesskab kan skabe et konstruktivt samarbejde. Der er både muligheder og udfordringer, når man tilbyder sig som præst på en ungdomsuddannelse, men hvis en dør lukkes, åbner der sig som oftest en ny. De erfaringer og udfordringer, der er fremkommet i undersøgelsens første 'best practice'-del, kan opsummeres i disse ti anbefalinger:

- 1. Vær bevidst om en flerstrengt tilgang, hvor både faglige, eksistentielle og sociale tilgange kan sættes i spil.** Der er forskellige tilgange og indgange, som man kan benytte sig af som præst på et gymnasium. Tag fat i én aktivitet, én særlig tilgang eller én særlig målgruppe, som du brænder for, og gør dig erfaring med dette. Med disse erfaringer og kontakter kan man derefter gå videre.
- 2. Skab gode relationer til både elever og gymnasiets medarbejdere,** hvilket er essentielt for at være til stede og bidrage på gymnasiet. Relationerne kommer ikke af sig selv, og det er nødvendigt at arbejde relationelt til flere forskellige dele af gymnasiet. Ligesom med andre pastorale opgaver er det præstens ansvar at tage initiativ til at skabe den gode relation.
- 3. Vær opmærksom på, at du og gymnasiet højst sandsynligt har forskellige præmisser** for, hvad en gymnasiepræsts opgaver kan være. Husk på, at du kommer som gæst på gymnasiets præmisser, dvs. på et ikke-forkyndende grundlag, og at de ikke fra starten har sagt ja til, at du har din daglige gang på gymnasiet.
- 4. Gå i dialog med gymnasiet – såvel lærere/ledelse og ikke mindst med eleverne** om hvordan man kan være gymnasiepræst. Hvor ser de behov og muligheder, hvordan skal man kommunikere? Inviter evt. til en samtale herom over en

kop kaffe/kage eller pizza på den 'lokale'. Gør det også efter flere års samarbejde, da nye muligheder kan dukke op.

- 5. Vær afklaret og i stand til at forklare, hvad man som præst, kirke og kristendom kan spille ind med,** både i forhold til en sekulær uddannelsesinstitution og i forhold til et ungdomsliv. Overvej, hvordan du som præst kan skabe 'alternative, eksistentielle mellemrum eller pusterum' i et ungdomsliv præget af præstation og pres. Brug din akademiske, teologiske baggrund til at sætte fokus på eksistentielle ungdomstemaer (fællesskab, ensomhed, at vælge, ansvar, at stå på egne ben, afkobling og pusterum).
- 6. Indtag den 'omvendte præsterolle.'** Vær opmærksom på, at mange gymnasieunge og gymnasiets personale ikke tidligere har gjort sig erfaringer med præsten som samtalepartner. Det kræver en bevidst, proaktiv indsats at sættes i spil som en 'særlig, sekundær samtalepartner', der ikke har noget på den unge elev. Undersøg, om der er mulighed for samarbejde med f.eks. studievejledere, psykologen på gymnasiet, sørggrupeledere eller andre ungegrupper.
- 7. Regelmæssig, fysisk tilstedeværelse** til fællessamlinger, i kantinen, i et mødelokale eller i en klassesammenhæng er med til at legitimere og minde om, at gymnasiepræsten er til rådighed. Overvej, hvordan det bedst kan lade sig gøre i egen kontekst.
- 8. Lav en forventningsafstemning med dig selv og evt. din provst/biskop og sæt dig et overkommeligt mål.** Stil dig selv spørgsmålet: Hvad skal der til for, at min opgave som gymnasiepræst er succesfuld det næste år? Måske er det nok at lave et eller to initiativer/arrangementer.
- 9. Overvej, om en anden betegnelse vil være mere inkluderende** f.eks. studiepræst, ungdomsuddannelsespræst, Campus-præst.
- 10. Når en dør lukker sig, så åbnes en ny.** Forfald ikke til at ærgres over den lukkede dør, så man ikke ænsrer den åbne.

6. Metode

Undersøgelsen, der danner baggrund for dette notat, er foretaget mellem marts og juni 2018. Spørgeskemaet blev sendt ud til 37 ungdoms- og gymnasiepræster. Der kom 21 besvarelser. CUR medvirkede i april på et kursus hos FUV for ungdoms- og gymnasiepræster. På dette kursus interviewede vi fem ungdoms- og gymnasiepræster om deres erfaringer med opgaven som gymnasiepræst. Derudover har vi efterfølgende foretaget telefoniske interviews med flere gymnasiepræster som opfølgning på deres besvarelser af spørgeskemaet samt interviews med forskellige nøglepersoner omkring gymnasiepræsterne (religionspædagogiske konsulenter, andre funktionspræster såsom studenterpræster, sygehuspræster, m.fl.)

Udover samtaler med ungdoms- og gymnasiepræster har vi talt med i alt 9 gymnasieelever for at få et indblik i, hvad der fylder i unges liv, og hvilke tanker de har om det eksistentielle mellemrum, og om hvad en præst kan bruges til på et gymnasium. Disse interviews er foretaget som henholdsvis fokusgruppeinterviews og individuelle telefoninterviews. Både piger og drenge er repræsenteret, dog har vi kun talt med elever tilknyttet STX. Endeligt har vi arrangeret

og arbejdet med et interview med en gruppe gymnasieelever og en gymnasiepræst for at se hvilke tematikker og anbefalinger, en fælles samtale kunne bibringe.

Udgangspunktet for undersøgelsen har været at fokusere på 'best practice'-eksempler fra gymnasiepræsters arbejde med gymnasieelever. Denne metode har CUR tidligere gjort sig gode erfaringer med, da det giver anledning til at fokusere på de positive erfaringer, hvilket er særlig nyttigt, når man har at gøre med et felt, som for en del af de medvirkende er forbundet med udfordringer og for nogle også frustrationer. Næste fase i undersøgelsen finder sted fra oktober 2018 – marts 2019, hvor vi håber på, at dette notat kan inspirere en række præster til at eksperimentere med en række selvdefinerede initiativer i deres opgave som gymnasiepræst. CUR vil glæde sig til at følge disse "next practice"-eksperimenter, og på baggrund af dette komme med en række endelige anbefalinger i foråret 2019.

Tak til alle medvirkende præster, gymnasieelever og ressourcepersoner for input og velvilje til at deltage.

Litteraturliste

Brundstad, P. (1998): Ungdom og Livstolkning, Tapir Forlag, Trondheim.

Baumann, Z. (2000): Savnet Føllesskab, Cappelen Akademisk Forlag, Oslo.

Center for Samtidsreligion & Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (2015): Funktionspræster i Danmark – en kortlægning, rapport. Fællestrykkeriet AU, Aarhus.

Christensen, C. M. (2015): What is Disruptive Innovation? Harvard Business Review December 2015.

Deloitte (2017): The Deloitte Millennial Survey 2017 (Rapport).

Dollerup, S. B. (2014): "Undersøgelse af Studenterpræsterne på universiteter i Danmark", Religionsvidenskab, Aarhus Universitet.

Friis, K. og Lasgaard M, (2015): Ensomhed i befolkningen – forekomst og metodiske overvejelser. Temaanalyse, vol. 3, Hvordan har du det?, Aarhus: CFK – Folkesundhed og Kvalitetsudvikling.

Giddens, A. (1996): Modernitet og selvidentitet, Hans Reitzels forlag, København.

Juhl, K. og Østergaard, S. (2016): Ung i en præstationskultur, Ungdomsanalyse.nu, Frederiksberg.

Grube, K. og Munksgaard, S. (2012) Hvis jeg skulle bruge en præst ... Ungdomshøringer i Aalborg, Cur.nu.

Grube, K., Østergaard, S. (2010): Jeg har brug for et break! Ungdomsanalyse.nu, Frederiksberg.

Gundelach, P., Jarvinen, M. (2006): Unge, Fester og Alkohol, Akademisk Forlag, København.

Habermas, J. (2008). Notes on a Post-secular Society, New Perspectives Quarterly 25(4):17 – 29. October 2008.

Haugegaard, S., Jakobsen, C. & Østergaard, S. (2017): Det vigtigste er at blive bedre, Rapport til Mary-fonden.

Inglehart, R. and Norris, P. (2013): Sacred and Secular, Religion and Politics Worldwide, Second Edition, Cambridge University Press.

Lasgaard, M. (2007): Et ungdomsliv på egen hånd, Ventilen, KBH.

Lasgaard, M., Kristensen N. (2009): Ensom i gymnasieskolen, Ventilen.

Nielsen J.C, Sørensen N., Osmec M: (2011): Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistrivsel i tal, CEFU, 2011.

Qvortrup, Lars (2003): Det lærende samfund: Hyperkompleksitet og viden. Gyldendal, København.

Sandel, Michael (2007): The Case Against Perfection – Ethics in the Age of Genetic Engineering. Harvard University Press.

Taylor, Charles (2007): A Secular Age. Harvard University Press.

Willer, T. og Østergaard, S. (2017): Det er vigtigt at være en succes ... Men det er bare ikke altid, at det lykkes!, rapport. Ungdomsanalyse.nu, Frederiksberg.

Hjemmesider

<http://www.hvadermeningen.nu>

<https://www.cancer.dk/hjaelp-viden/raadgivning/tilbud-boern-unge/sorggrupperforbornogunge>

<https://www.tuba.dk>

Center for Ungdomsstudier
www.cur.nu

